

Критерії оцінювання навчальних досягнень з УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Оцінювання результатів навчання української мови здійснюється на основі:

- особистісного мовленнєвого розвитку дитини;
- освітнього змісту навчального предмета, який розподіляється на чотири види мовленнєвої діяльності:
- аудіювання;
- говоріння;
- читання;
- письма.

Фронтально оцінюють диктант, письмовий переказ і письмовий твір.

Індивідуально оцінюють говоріння (діалог, усний переказ, усний твір) і читання вголос.

Основною формою перевірки мовної теми, аудіювання та читання мовчки є **тестові завдання**.

Основною формою **орфографічної й пунктуаційної грамотності** є контрольний текстовий *диктант*.

Критерії оцінювання диктантів

Обсяг диктанту по класах:

Клас	Кількість слів в тексті
5-ий	90-100
6-ий	100-110
7-ий	110-120
8-ий	120-140
9-ий	140-160
10-ий	170-180
11-ий	180-190

Диктант оцінюється однією оцінкою на основі таких вимог:

- **орфографічні та пунктуаційні помилки** оцінюються однаково; виправляються, але не враховуються такі орфографічні й пунктуаційні помилки:
 1. на правила, які не містить шкільна програма;
 2. на ще не вивчені правила;
 3. у словах з написаннями, що не перевіряються, над якими не проводилась спеціальна робота;
 4. у передачі так званої авторської пунктуації.
- **повторювані помилки** (помилка у тому ж слові, яке повторюється у диктанті кілька разів), вважаються однією помилкою; однотипні помилки (на те саме правило), але в різних словах вважаються різними помилками;

- 1) розрізняють **грубі й негрубі помилки**; зокрема, до негрубих відносяться такі: у винятках з усіх правил;
- a. у написанні великої букви в складних власних найменуваннях;
 - b. у випадках написання разом і окремо префіксів у прислівниках, утворених від іменників з прийменниками;
 - c. у випадках, коли замість одного знаку поставлений інший;
 - d. у випадках, що вимагають розрізнення не і ні (у сполученнях не хто інший, як...; не що інше, як...; ніхто інший не...; ніщо інше не...);
 - e. у пропуску одного із сполучуваних розділових знаків або в порушенні їх послідовності;
 - f. у заміні українських букв російськими;
- п'ять виправлень (неправильне написання на правильне) прирівнюються до однієї помилки.

Критерії оцінювання письмових творів, переказів та есе

Бали	Кількість помилок
1	15-16 і більше
2	13-14
3	11-12
4	9-10
5	7-8
6	5-6
7	4
8	3
9	1+1(негруба) -2
10	1
11	1(негруба)
12	-

Рівень	Бали	Характеристика змісту виконаної роботи	Грамотність	
			Орфографічних і пунктуаційних	лексичних, граматичних і стилістичних
Початковий (Бали цього рівня одержують учні, які не досягають значного успіху за жодним із визначених критеріїв)	1	Учень буде лише окремі, не пов'язані між собою речення; лексика висловлювання дуже бідна*.	15-16 і більше	9-10
	2	Учень буде лише окремі фрагменти висловлювання; лексика і граматична будова мовлення бідна й одноманітна.	13-14	
	3	За обсягом робота складає менше половини від норми; висловлювання не є завершеним текстом, хибує на непослідовність викладу, пропуск фрагментів, важливих для розуміння думки; лексика і граматична будова збіднені.	11-12	
Середній (Балів цього рівня заслуговують учні, які будують текст, що за критерієм обсягу, повноти відтворення інформації і зв'язності значною мірою задовольняє норму, але за іншими критеріями результати істотно нижчі)	4	Усне чи письмове висловлювання за обсягом складає дещо більше половини від норми і характеризується уже певною завершеністю, зв'язністю; проте є недоліки за рядом показників(до семи), наприклад: характеризується неповнотою і поверховістю в розкритті теми; порушенням послідовності викладу; не розрізняється основна та другорядна інформація; добір слів не завжди вдалий (у разі переказу – не використано авторську лексику).	9-10	7-8
	5	За обсягом робота наближається до норми, у цілому є завершеною, тема значною мірою розкрита, але трапляються недоліки за низкою показників (до шести): роботі властива поверховість висвітлення теми, основна думка не проглядається, бракує єдності стилю та ін.	7-8	

	6	За обсягом висловлювання сягає норми, його тема розкривається, виклад загалом зв'язний, але робота характеризується недоліками за кількома показниками (до п'яти): помітний її репродуктивний характер, відсутня самостійність суджень, їх аргументованість, добір слів не завжди вдалий тощо.	5-6	
Достатній (Балів цього рівня заслуговують учні, які досить вправно будують текст за більшістю критеріїв, але за деякими з них ще припускаються недоліків)	7	Учень самостійно створює достатньо повний, зв'язний, з елементами самостійних суджень текст (у разі переказу – з урахуванням виду переказу), вдало добираються лексичні засоби (у разі переказу – використовує авторські засоби виразності, образності мовлення), але в роботі є недоліки (до чотирьох), наприклад: відхилення від теми, порушення послідовності її викладу; основна думка не аргументується тощо.	4	5-6
	8	Учень самостійно будує достатньо повне (у разі переказу – з урахуванням виду переказу), осмислене, самостійно і в цілому вдало написане висловлювання, проте трапляються ще недоліки за певними показниками (до трьох).	3	
	9	Учень самостійно будує послідовний, повний, логічно викладений текст (у разі переказу – з урахуванням виду переказу); розкриває тему, висловлює основну думку (у разі переказу – авторську позицію); вдало добирає лексичні засоби (у разі переказу – використовує авторські засоби виразності, образності мовлення); однак припускається окремих недоліків (за двома показниками): здебільшого це відсутність виразної особистісної позиції чи належної її аргументації тощо.	1+1 (негруба)	

<p>Високий (Балів цього рівня заслуговують учні, які вправно за змістом і формою будують текст; висловлюють і аргументують свою думку; вміють зіставляти різні погляди на той самий предмет, оцінювати аргументи на їх доказ, обирати один із них; окрім того, пристосовують висловлювання до особливостей певної мовленнєвої ситуації, комунікативного завдання)</p>	10	Учень самостійно буде послідовний, повний (у разі переказу – з урахуванням виду переказу) текст, ураховує комунікативне завдання, висловлює власну думку, певним чином аргументує різні погляди на проблему; (у разі переказу – зіставляє свою позицію з авторською), робота відзначається багатством словника, граматичною правильністю, додержанням стильової єдності і виразності тексту; але за одним з критеріїв допущено недолік.	1	3
	11	Учень самостійно буде послідовний, повний (у разі переказу – з урахуванням виду переказу) текст, ураховує комунікативне завдання; висловлює власну думку, зіставляє її з думками своїх однокласників (у разі переказу – враховує авторську позицію), вміє пов'язати обговорюваний предмет із власним життєвим досвідом, добирає переконливі докази для обґрунтування тієї чи іншої позиції з огляду на необхідність розв'язувати певні життєві проблеми; робота в цілому відзначається багатством словника, точністю слововживання, стилістичною єдністю, граматичною різноманітністю.	1 (негруба)	2
	12	Учень самостійно створює яскраве, оригінальне за думкою висловлювання відповідно до мовленнєвої ситуації; аналізує різні погляди на той самий предмет, добирає переконливі аргументи на користь тієї чи іншої позиції, усвідомлює можливості використання тієї чи іншої інформації для розв'язання певних життєвих проблем; робота відзначається багатством слововживання, граматичною правильністю.	–	1

Критерії оцінювання словникового диктанту

Кількість слів та балів у словниковому диктанті:

- 1) 12 слів – у 5 класі (1 бал – одне слово);
- 2) 24 – у 6-7 класах (0,5 балів – одне слово);
- 3) 36 – у 9-10 класах (0.33 бала – одне слово);
- 4) 48 – в 11 класі (0.25 – одне слово).

Оцінювання мовних знань і вмінь

Оцінювання мовних знань і вмінь здійснюється *тематично*. Зміст контролю визначається згідно з функціональним підходом до шкільного мовного курсу.

1. *Перевірки підлягають* знання та вміння з мови, які необхідні передусім для правильного використання мовних одиниць.

Перевірка здійснюється фронтально в письмовій формі із застосуванням завдань тестового характеру.

Учням пропонується:

- розпізнавати вивчені мовні явища;
- групувати, класифікувати;
- сполучати слова, доповнювати, трансформувати речення, добираючи належну форму слова, потрібну лексему, відповідні засоби зв'язку між частинами речення, між реченнями у групі пов'язаних між собою речень тощо;
- виявляти розуміння значення мовних одиниць та особливостей їх використання в мовленні.

2. *Для контрольної перевірки* використовуються завдання тестового характеру, складені на матеріалі слова, сполучення слів, речення, груп пов'язаних між собою речень. Учитель визначає, який із запропонованих нижче варіантів тестового контролю з його погляду доцільніший.

Критерії оцінювання тестових завдань з української мови

Бал	% виконаної роботи
12	100%
11	99-96%
10	95-90%
9	89-80%
8	79-72%
7	71-60%
6	59-51%
5	50-41%
4	40-31%
3	30-21%
2	20-11%
1	10-1%

На уроках української мови використовується **формувальне оцінювання**, що дає змогу проаналізувати особистісний поступ учня, сформувати навички самостійно оцінювати власний прогрес, створити систематичний зворотний зв'язок щодо навчальних досягнень.

Самооцінювання та взаємооцінювання є елементами формувального оцінювання.

Самооцінювання формує і розвиває пізнавальну самостійність і творчу активність здобувачів освіти, виробляє стійку мотивацію, дає змогу проаналізувати власний прогрес.

На уроках української мови учень здійснює самооцінювання безпосередньо під час уроку, заповнюючи таблицю:

Домашнє завдання	3 бали
Самостійна робота	3 бали
Робота на уроці	6 балів

А також таким способом учень *оцінює домашні завдання й тестові роботи*.

Взаємооцінювання є ефективним способом перевірки знань учнів. Таке оцінювання дозволяє виробити навички в учнів давати конкретні поради; не протиставляти учнів одне одному; оцінювати не особистість, а роботу.

Взаємооцінювання застосовується під час перевірки словникових диктантів, самостійних робіт, тестових робіт, перевірки орфоепічних навичок.

Навички самооцінювання та взаємооцінювання формують стійку мотивацію, усвідомлену відповідальність за власне навчання.

Виведення підсумкового (семестрового) балу

Підсумковий бал ставиться в кінці кожного семестру (півріччя). Він узагальнено відображає підготовку учня з мови.

Підсумковий бал є результатом оцінювання досягнень учня у таких аспектах:

- аудіювання (слухання-розуміння);
- говоріння (діалогічне мовлення; монологічне мовлення: усний переказ, усний твір);
- письмо (диктант, письмовий переказ, письмовий твір);
- читання (вголос та мовчки);
- відомості про мову, мовні вміння;
- ведення зошитів.

Якщо дитина прохворіла частину семестру, пропустила, наприклад, одну тематичну, не має оцінки за якийсь вид мовленнєвої діяльності, то оцінка за семестр виводиться на розсуд учителя в залежності від динаміки особистих навчальних досягнень учня (учениці), важливості пропущеної теми чи теми, за яку учня (ученицю) атестовано, - (тривалість вивчення, складність змісту, ступінь узагальнення матеріалу). За таких умов оцінка за семестр може бути такою, як тематична (якщо вона одна), або знижена на кілька балів (на розсуд учителя).